

PRENUMERATA:

Z odnośnieniem do domu
lub przesyłką pocztą:

rocznie 24 mk., półrocznie
12 mk., kwartalnie
6 mk., miesięcznie 2 mk.

Numer pojedynczy
10 fenigów.

MONITOR POLSKI

WYCHODZI CODZIENNIE Z WYJĄTKIEM NIEDZIEL I ŚWIĄT.

OGŁOSZENIA:

Reklamy bezpośrednio
po tekście 1 mk., nekro-
logi 75 fen., zwykle 50
fen. za wiersz petitowy.
Redakcja i Administra-
cja: Plac Małachowski-
go 4 (Pałac Kronen-
berga).

Redakcja otwarta od 9
do 1 i od 5-6 p. p.
Redaktor przyjmuje od
11-12 w poł.

DZIAŁ URZĘDOWY.

DEKRET

Rady Regencyjnej w przedmiocie przysięgi dla ministrów, urzędników, sędziów i adwokatów.

My, RADA REGENCYJNA KRÓLESTWA POLSKIEGO, postanowiliśmy i stanowimy, jak następuje:

Art. 1. Ministrowie, urzędnicy i sędziowie Państwa Polskiego przed objęciem urzędu, tudzież adwokaci przed zapisaniem ich na listę adwokacką, składają przysięgę według rot następujących:

a) Ministrowie:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Trójcy Świętej Jedynemu, Ojczyźnie i Narodowi Polskiemu, że na powierzonym mi urzędzie Ministra Państwa Polskiego dążyć będę do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi mojej Ojczyzny, Majestat Państwa Polskiego w najwyższym mając zachowaniu; Radzie Regencyjnej, do czasu powołania Króla lub Regenta naczelną władzę Państwa Polskiego piastującej, wierności dochowam; sztandar honoru i godności Narodu dźwizżyć będę wysoko wobec swoich i obcych; przepisów prawa strzedz będę pilnie, rację stanu i dobro pospolite mając zawsze przed oczyma; włożone na mnie obowiązki według sumienia, tudzież z pełną świadomością ciężającej na mnie odpowiedzialności wobec Boga, Państwa i Narodu wypełniać będę.

Tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna Syna Jego Męka“.

b) Urzędnicy:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Trójcy Świętej Jedynemu, Ojczyźnie i Narodowi Polskiemu na powierzonym mi urzędzie przyczyniać się do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi mojej Ojczyzny, pożytek Państwa Polskiego oraz dobro publiczne mając zawsze przed oczyma; Radzie Regencyjnej, do czasu powołania Króla lub Regenta naczelną władzę Państwa Polskiego piastującej, wierności dochować; Narodowi Polskiemu z całej duszy wiernie służyć, wszystkich obywateli kraju w równym mając zachowaniu; przepisów prawa strzedz pilnie, obowiązki urzędu mego spełniać gorliwie i sumiennie, polecenia przełożonych wykonywać dokładnie, tajemnicy urzędowej dochować.

Tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna Syna Jego Męka“.

c) Sędziowie:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Trójcy Świętej Jedynemu, Ojczyźnie i Narodowi Polskiemu na powierzonym mi urzędzie Sędziego przyczyniać się do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi mojej Ojczyzny pożytek Państwa Polskiego i dobro publiczne mając zawsze przed oczyma; Radzie Regencyjnej, do czasu powołania Króla lub Regenta naczelną władzę Państwa Polskiego piastującej, wierności dochować; Narodowi Polskiemu z całej duszy wiernie służyć; obowiązki urzędu mego spełniać gorliwie;

sprawiedliwość bezstronnie według sumienia i zgodnie z przepisami prawa wymierzać.

Tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna Syna Jego Męka“.

d) Adwokaci:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Trójcy Świętej Jedynemu, Ojczyźnie i Narodowi Polskiemu, Ojczyzny wolność, niepodległość i potęgę mieć zawsze przed oczyma, rady i pomocy przeciw prawu, dobrem obyczajom, porządkowi publicznemu i bezpieczeństwu Państwa Polskiego nie dawać; interesy klientów zgodnie z ustawą i sumieniem ochraniać; dla sądów i władz publicznych poszanowanie zachowywać; obowiązki zawodu gorliwie spełniać; honoru i godności stanu adwokackiego strzedz.

Tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna Syna Jego Męka“.

Art. 2. Według rot, wyżej w art. 1 przytoczonych, składają przysięgę osoby, należące do wyznań chrześcijańskich. Osoby, należące do wyznania mojżeszowego lub mahometańskiego, składają przysięgę według tej samej, art. 1 przepisanej, rot, z tą tylko zmianą, że ustęp początkowy przysięgi brzmić będzie: „Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu“ z opuszczeniem wyrazów „w Trójcy Świętej Jedynemu“, zaś ustęp końcowy brzmić będzie: „Tak mi Panie Boże dopomóż“ z opuszczeniem wyrazów: „i niewinna Syna Jego Męka“.

Art. 3. Ministrowie Państwa Polskiego składają przysięgę wobec władzy, która ich mianowała, lub umocowanego delegata tej władzy. Prezesi Sądu Najwyższego, tudzież Sądów Apelacyjnych i Okręgowych — wobec Ministra Sprawiedliwości; Sędziowie — wobec prezesa właściwego Sądu; Urzędnicy wszelkich stopni — wobec osoby, która ich mianowała, lub zwierzchnika właściwego urzędu; Adwokaci — wobec właściwej Rady Adwokackiej lub Sądu, pełniącego za stopczą jej funkcje.

Art. 4. Władza lub osoba, wobec której przysięga ma być złożona, może powołać do jej odebrania urzędnika lub osobę duchowną tego wyznania, do którego należy składający przysięgę; wykonanie przysięgi odbyć się zawsze wobec osób, wymienionych w artykule poprzednim.

Art. 5. Wykonanie przysięgi odbywa się przez odezwanie rot, przez osobę składającą przysięgę, bądź powtarzanie jej za osobą odbierającą przysięgę z zastosowaniem się przytem do obrządku wyznania, do którego osoba składająca przysięgę należy, a w szczególności:

- osoby wyznania rzymsko-katolickiego składają przysięgę przed Krucyfiksem; przy wygłaszaniu rot, podnoszą dwa palce prawej ręki do góry, a po wygłoszeniu całują krzyż;
- osoby wyznania ewangelicko-reformowanego i ewangelicko-augsburskiego składają przysięgę przed Krucyfiksem i przy wygłaszaniu rot, podnoszą dwa palce prawej ręki do góry; osoba odbierająca przysięgę winna przed zaprzysiężeniem upewnić się, że składający przysięgę jest konfirmowany, oraz wskazać na ważność i świętość tego aktu religijnego;
- osoby wyznania mojżeszowego wygłaszają rotę przysięgi, mając głowę nakrytą i trzymając Torę w ręku lub kładąc na niej dwa palce.

Art. 6. O dopełnieniu aktu przysięgi sporządzony będzie protokół, zawierający datę,

imię i nazwisko osoby składającej przysięgę, oznaczenie obejmowanego urzędu oraz dosłowny tekst rot, przysięgi. Protokół ten ma podpisać osoba składająca przysięgę oraz osoby, uczestniczące w myśl zasad art. 3 przepisów niniejszych w charakterze urzędowym w akcie wykonywania przysięgi.

Art. 7. Przepisy niniejsze otrzymują moc obowiązującą z dniem ogłoszenia w Dzienniku Praw Królestwa Polskiego.

Dan w Warszawie, dnia 20 lutego roku 1918.

† Aleksander Kakowski
L. S. Józef Ostrowski
Józef Ostrowski

Prezydent Ministrów:
w z.

J. M. Pomorski.

Dz. Pr. Nr. 4 z dn. 5.II. 1918 p. 6.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Warszawa, 5 marca 1918 r.

Olbrzym rosyjski wali się w gruzy. Jesteśmy świadkami niezwykłego zjawiska. Państwo, które kilka lat temu sprawiało na zewnątrz przynajmniej wrażenie potęgi, o sojusze, traktaty i umowy z którym ubiegały się największe mocarstwa — dziś jest ruiną, rozpadającą się pod każdym względem. Cały świat patrzy na to w zdumieniu, sprzymierzeńcy Rosji są zaskoczeni, wrogowie... nawet i ci niedowierzają własnym oczom. I oni tak rychłego końca wielkiego, zasobnego imperjum nie przewidywali w swych rachubach. Istotnie nagły upadek Rosji jest czymś zdumiewającym... Ale tylko pozornie... Kto bowiem, jak my, znał treść istotną jej bytu — dla tego kataklizm, który wstrząsnął państwem i społeczeństwem rosyjskim, nie jest niczem przypadkowym lecz przedstawia się, jako wynik nieubłagany przyczyn głębokich i fatalnych.

Choroby Rosji nie były nam obce, wiedzieliśmy zawsze, iż jest to organizm w gruncie rzeczy słaby, stoczony przez dolegliwości nabyte i dziedziczne. O wadach ustroju Rosji, o strasznym wpływie na życie jej carskiego samowładztwa, o inercji społeczeństwa rosyjskiego, o jego psychice zbiorowej — napisano całe biblioteki i pisać o tem możnaby bez końca. Ale rozpraszenie się w nieprzebytym lesie mniej lub więcej głębokich i subtelnych spostrzeżeń na ten temat nie zmieni w niczem jednego niezbitego faktu: Rosja upada przedewszystkiem z powodu trwającego od półwieku bezwzględного zastoj w organizacji wewnętrznej jej życia państwowego. Od reform Aleksandra II-go aż do r. 1905 nie stało się tam nic, coby odświeżyć mogło atmosferę co raz bardziej zatachłą, coby energii dusz i myśli otworzyło nowe tereny pracy twórczej, coby niedoli większości ludu rosyjskiego ulżyć było w stanie choćby w najmniejszym stopniu, co jednym słowem odpowiedziałyby narastającym potrzebom i koniecznościom społecznym.

I to sprawiło, iż wszystkie prawie siły pozytywne zamieniały się w społeczeństwie ro-

syjskiem volens nolens w czynniku rozkładu, protestu i buntu przeciwko rzeczywistości nieznośnej. Gdy przychodziła wreszcie jakaś zmiana, przychodziła zawsze zapóźno, wówczas, gdy już jej oczekiwanie i upragnienie jej zbyt długie do głębi popusło i zaogniło stosunki. I zmiana ta miała zawsze co gorsza charakter „ustępstwa“ rządu, uciążliwego nieledwie pod presją, nie szła zaś nigdy z dobrowolnej owoego rządu inicjatywy. W ten sposób stała się Rosja klasycznym państwem spóźnionych reform. I w tym tragicznym swym charakterze przedewszystkiem pozostanie pouczającym po wsze czasy przykładem i przestroga. Państwo musi iść na spotkanie dojrzwających w łonie jego procesów nie zaś wlec się jak ciura za nimi, nie mogąc nadażyć nigdy w porę. Państwo musi uprzedzać wybuchy protestu, niezadowolienia i rozpacz, usuwając uczucia krzywd przewlekłych. I musi to umieć czynić nietylko samorzutnie ale w porę. Inaczej stwarza dla społeczeństwa ramy bytu tak niewystarczające, tak ciasne, iż próby rozsądzenia ich stają się chroniczne. Tak było w Rosji właśnie. Materiał palny malkontencji ogólnej gromadził się tam dzięki temu bez przerwy aż wypadki zewnętrzne cisnęły nań iskrę wreszcie. Ale do katastrofy prędzej czy później dojść musiało i tak, bowiem zło wpędzono ciągle w głąb. Wsteczność i kunktatorstwo to były dwie cechy zasadnicze kierowników państwowości rosyjskiej, Wsteczność—nie mądra zachowawczość, kunktatorstwo złośliwe i bezmyślne — nie rozważna stopniowość i oględność reform. I stąd płynące wnioski stanowią niewątpliwie ów sens moralny wynikający z dramatu rosyjskiego dla wszystkich.

Wobec ustępu mowy podsekretarza stanu Rzeszy dr. Lewalda, tyżącego stanowiska b. Tymczasowej Rady Stanu w sprawie internowanych—członkowie b. T. Rady Stanu wysłali telegram do dr. Lewalda, prostujący jego oświadczenie.

PRAWO I POLITYKA.

W okresie nadzwyczajnych przewrotów, w okresie, który tworzy dopiero zalążki przyszłych ukształtowań — oceny prawne nie mogą posiadać znaczenia samostnego. O ile pozostajemy w sferze rozważań dogmatycznych, a nie zamierzamy poszukiwać nowych form prawnych dla stworzyć się mających układów i rozgraniczeń—posiadane przez nas mierniki zawodzić i w błąd wprowadzać muszą. Tradycyjne wzory przedwojennego prawa narodów są formułami, które nie mogą ująć zgola odmiennych ukształtowań faktycznych: przyszłość dopiero wykaze, jakie wzory i wyrazy formalne skryształizują się w skutku układu bądź przymusowo narzuconego, bądź dobrowolnie uznanego.

Kto bada powstawanie nowych form prawnych, zależność prawa od faktu, kto zastanawia się nad dziwaczniemi częstokroć odchyleniami, jakie zachodzą pomiędzy idealną linią sprawiedliwości a zawsze realną wytyczną przemocy — ten obojętnie przejsze nie może obok tych prób, które, w drodze jednostronnego przeważania nakazu, tworzą ujęcie prawne dla przyszłych ukształtowań pokojowych. Pod tym względem materiał pierwszorzędnej wagi mieści w sobie traktat pokoju, zawartego pomiędzy Rosją a czwórprzymierzem.

Już strona formalna owego układu wykazuje cechy charakterystyczne. Warunki pokoju są wyłączną treścią noty, zawierającej bezwzględne i terminowo określone ultimatum. Warunki pokoju są więc takim kompleksem norm niewzruszonych i niezmiennych, które strona przeciwna przyjąć musi. Właściwie tedy niema pertraktacji pokojowych — a przeto rozjem nie jest przewidziany; do chwili podpisania traktatu operacje strategiczne trwają

bez przerwy, zupełnie zresztą niezależnie od tego, że strona przeciwna zasadniczo przyjęła owo bezwzględne ultimatum. A więc do chwili podpisania traktatu linja okupacji tych obszarów, co do których rzeczpospolita rosyjska suwerenności się nie rzeka i które po zawarciu powszechnego pokoju i po demobilizacji do Rosji powrócić mają — może się automatycznie rozszerzać, w zupełnej zależności od czasokresu, dzielącego przesłanie ultimatum od podpisania traktatu. Zachodziła wątpliwość, czy kresem owego automatycznego rozszerzenia okupacji nie będzie ratyfikacja traktatu. I w tym przedmiocie istnieć mógł spór dość poważny: ultimatum niemieckie zastrzega dwutygodniowy termin ratyfikacji, wiążąc terminem tym dowolność i kunktatorstwo rządu rosyjskiego, a nie ograniczając bynajmniej ani Rady Związkowej, ani Sejmu Rzeszy. W myśl zasady „in dubiis mitior poena“ przypuszczać należy, iż możliwa zwłoka własna nie będzie uchodzić za słuszny i uprawniony powód do kontynuacji działań wojennych i automatycznego rozszerzenia linii okupacyjnej. Przypuszczenie to, z chwilą wstrzymania działań wojennych, sprawdziło się obecnie.

Zastrzeżona w art. 1 deklaracja o przyszłym pożytku obu kontrahentów w pokoju i przyjaźni jest zwykłą i tradycyjną formułą, na którą rząd rosyjski pierwotnie zgodzić się nie chciał. W istocie rzeczy stwierdzenie takiej gotowości posiada znaczenie tylko zewnętrzne, gdyż zapewnienia tego rodzaju nie mogą wpływać na istotny charakter wzajemnych stosunków sąsiedzkich. Z chwilą ustania wojny następują, oczywiście, okres pokoju; czy pokój zawsze jest równoznaczny z przyjaźnią — kwestji tej prawie rozstrzygnąć nie można; z politycznego zaś punktu widzenia zaznaczyć trzeba, że zbrojenia i gotowości wojenna nie są bynajmniej sprzeczne z stylowanymi obietnicami przyjaźni. Stosunek przyjaźni — i to nie zawsze — ustalony być może na podstawie przymerzy i aljansów.

Cały szereg zupełnie nowych zagadnień nasuwają kwestje, dotyczące usamodzielnienia, oderwania i czasowej okupacji obszarów, które dotychczas podlegały zwierzchnictwu rosyjskiemu.

Tu odróżniać należy sześć odrębnych kompleksów prawnych. 1) Dawniejsze W. Ks. Finlandzkie, oderwane obecnie od Rosji, uznane zostało przez mocarstwa centralne. Traktat nakazuje natychmiastową ewakuację wojsk rosyjskich z Finlandji, a według wiadomości ostatnich, możliwa jest niemiecka interwencja zbrojna; z tego tytułu również możliwe są w przyszłości ukształtowania okupacyjne. Będzie to, oczywiście, okupacja przyjacielska, nie wspólnego nie mająca z układem, przewidzianym w regulaminie haskim. 2) Ukraina, która dzięki pomocy państw centralnych oderwała się od Rosji, aczkolwiek państwowo jeszcze nie skonsolidowana i nie posiadająca granic, uznana ma być za państwo niezależne. Wojska rosyjskie winny być usunięte; interwencja zbrojna jest obecnie w toku; oczywiście, z interwencją tą łączący się muszą ukształtowania okupacyjne o charakterze — spodziewać się należy — przejściowym i co do trwania, nie uzależnionym od zawarcia pokoju powszechnego. 3) Obszary Królestwa Polskiego, uznane za państwo niezależne i niezawisłe, posiadające władzę zwierzchnią, były i są wyłączone ze składu państwa rosyjskiego. Rosja zrzeka się swych praw zwierzchniczych oraz prawa interwencji. Uznanie państwa polskiego posiadać tedy będzie charakter dwustronny. Zastrzeżenie art. 3-go, zgodnie z którym przyszły los terytorjów, położonych na zachód od ustalonej linii rozgraniczającej, określony będzie w porozumieniu państw centralnych z ludami terytorja te zamieszkującymi — w stosunku do Polski nie tworzy żadnego novum. Zaś okupacja wojskowa posiada charakter odrębny, ze znanymi dotychczas wskaźnikami prawnymi zgola nie współmierny. 4) Obszary litewskie, białoruskie i kurlandzkie wyłączają się również z pod zwierzchnictwa rosyjskiego. Ukształtowania państwowe tych terytorjów posiadają charakter — że tak powiem — mgławicowy. Uzależnienie ich losu od porozumienia państw centralnych z ludnością jest — właściwie mówiąc — klauzula umowy, zawartej pomiędzy Rosją a Niemcami; w tym punkcie mamy do czynienia z umową na korzyść trzeciego; oświadczenie to nadaje ludności prawa samostne i nieodwołal-

ne. Dziś ustalić jeszcze nie można, jaki wpływ prawny będzie mieć owo ustalenie na charakter okupacji wojskowej. 5) Co do Inflant i Estonji, traktat nie zawiera (poza obowiązkiem ewakuowania czerwonej gwardji) ani zastrzeżeń, ani przyrzeczeń, ani zrzeczeń. Nie zawiera również klauzuli co do terminu, w którym wojska niemieckie terytorja te opuścić winny. Okupacja mieć będzie charakter policyjny — przypomina tedy zajęcie Bośni — Hercegowiny przez Austrię po wojnie tureckiej. 6) Okupacja terytorjów na wschód od linii rozgraniczającej trwać ma do chwili demobilizacji i zawarcia pokoju powszechnego. Przed zawarciem pokoju z Rosją — okupacja tych obszarów podlega zasadom przewidzianym w regulaminie haskim. Jaki będzie charakter tej okupacji po zawarciu pokoju z Rosją — ustali chyba jakaś konwencja dodatkowa.

Powierzchnowe nawet zastanowienie nad różnolitymi ukształtowaniami prawnymi, ustalonymi przez traktat, przekonywa o względności znanych dotychczasowo wskaźników międzynarodowych. Niejasne i zupełnie sporne kwestje prawne muszą, oczywiście, być rozstrzygnięte: idzie o to, czy rozstrzygnięcia będą według odwiecznych zasad sprawiedliwości, w drodze stworzenia normy, odpowiadającej słusznemu rozgraniczeniu interesów, czy też obrona będzie drogą odmienną, prowadzącą przez manowce oportunistów do tryumfu przezwagi...

Twórcy nowych formacji prawnych znajdują się na rozdrożu: nie po raz pierwszy w historii — tworzyć się będą ukształtowania, od wzorów tradycyjnych odbiegające. Prawnik, o ile nie jest instrumentem rejestrującym tylko, musi wobec tych nowopowstających formacji zachować sąd krytyczny. Tem bardziej, że w czasach obecnych — to, co dziś wydaje się trwałem, skryształizowanem — jutro przejsze może w stan płynny lub mgławicowy. Zdaje się, że nie nadszedł jeszcze moment rozważań dogmatycznych; w retorce politycznej zarysowują się dopiero niepewne kontury przyszłości...
R.

O zadowoloną Polskę.

Kwestja likwidacji Rosji w Europie, zajmująca obecnie bardzo gorąco prasę niemiecką, wysuwa ciągle na pierwszy plan sprawę polską.

Dr. P. Rohrbach pomieszcza w związku z tem w piśmie swem „Deutsche Politik“ charakterystyczny artykuł, w którym po omówieniu roli różnych powstających na trupie Rosji organizmów państwowych, tak pisze o Polsce:

„Poważną troskę budzi obecnie tylko kwestja, jak się ułożą stosunki w Polsce.

„Z pewnością Ukraina jako przyszłe mocarstwo europejskie jest ważniejsza, jak Polska. Byłoby jednakże fatalnym błędem, gdyby się obecnie chciało pójść po linię stworzenia między Środkową a Wschodnią Europą „polskiej Serbji“.

Polacy to naród 18 milionowy, gdy Serbów było tylko 9 milionów, w tem zaledwie zresztą część w królestwie serbskiem, a reszta daleka jeszcze od urzeczywistnienia narodowych serbskich ideałów. Mimo to katastrofa światowa wyszła z Serbji.

Coś podobnego może zdarzyć się w Polsce, o ile się stworzy tam takie warunki, że uczucie bólu narodowego u Polaków pozwoli im przy każdym możliwym przesileniu stracić panowanie nad sobą i zastanowienie.

Mimo więc braku dowodów uzdolnienia, jaki Polacy okazali obecnie, określilibyśmy nasze stanowisko w sprawie polskiej jak następuje:

1) Błędem byłoby takie rozszerzenie granic Litwy, by państwo litewskie obejmowało Wilno i Grodno oraz znaczne obszary białoruskie.

2) Narazie nie należy jeszcze zamykać możliwości dania Polakom znaczniejszych narodowych odszkodowań na Białej Rusi.

3) Należy odrzucić z całą stanowczością wszelkie faktyczne aneksje kraju polskiego na rzecz Prus-Niemiec, jako niepotrzebne i niebezpieczne.

4) Nie należy mimo namiętnego stanowiska Polaków wznawiać w naszej wewnętrznej polityce hakatystycznego kursu polskiego.
5) Nie powinno się mówić o zabranianiu polskiego Zagłębia węglowego w Dąbrowie“.

Amerykańska „neutralność“.

Szereg bardzo interesujących cyfr, ilustrujących głośno dyskutowaną neutralność Stanów Zjednoczonych, podaje Max Dutray w „Journalu“.

Widać z nich, jak to „neutralnie“ dostarczała Ameryka koalicji materiałów wojennych. Cyfry podane są w milionach franków.

	1914/15	1915/16	1916/17
Materiały wojenne	362	2800	4,973
Surowce dla fabryk wojennych	2195	5964	13,929
Uzbrojenie	894	1283	1,070
Materiały transport.	364	753	707
Produkty rolne i fabrykaty	4828	4867	6708
Zwierzęta	398	498	452
Razem	9,041	16,165	27,839

Pod określeniem materiałów wojennych kryły się następujące rzeczy: Broń, materiały wybuchowe, aparaty lotnicze, drut żelazny; wśród surowców dla fabryk wojennych znajdowały się: żelazo, stal, brąz, miedź, chemikalia i maszyny do obrabiania metali; pod uzbrojeniem rozumiały się: materiały wełniane, skóry i buty; pod mianem materiałów transportowych: Automobile, motocykle i wagony kolejowe; wśród produktów rolnych mieściły się: Zboże, mąka, owoce, bawełna i maszyny rolnicze; ze zwierząt przeważnie dostarczano koni i młóć.

Sama tylko Francja otrzymała z Ameryki od 1/7—1914 do 30/6—1917 roku 436,000 koni.

Amerykańskie dostawy materiałów wojennych wyniosły w pierwszych trzech latach wojny przeszło 53 miliardów franków, czyli przeciętnie 1 1/2 miljarda.

Wymowne cyfry.

Widać z nich dwie rzeczy: Pierwsze, jak naprawdę pokojowo wyglądała „neutralność“ Ameryki w czasie, kiedy jeszcze wojny nie prowadziła.

Drugie ile pieniędzy angielskich, francuskich, rosyjskich i włoskich utonęło w kieszeniach amerykańskich kapitalistów i jak finansowa hegemonia Ameryki wśród koalicji z każdym miesiącem zdobywała sobie grunt.

Stąd też głos Wilsona staje się coraz bardziej decydującym we wszystkich poczynaniach koalicji.

Co stąd wyniknie dla pokoju, trudno mi oszukać takiego samego interesu, jak w „neutralności“.

KRONIKA POLITYCZNO-SPOŁECZNA.

Chorwacki głos o sprawie chełmskiej. „Hrvatska“, chorwacki organ stanowiska prawa, pisze w sprawie Chełmszczyzny: pomiędzy Polakami i Ukraińcami zrodzi się walka, a ta osłabi stanowisko jednych i drugich (mowa tu o Galicji). Polacy mogliby w kwestji gub. Chełmskiej wykazać więcej zaufania do Ukraińców, aby stosunki między temi dwoma narodami stały się szczerze i zdrowe, unikając nadal błędów przeszłości (3). Co się zaś tyczy stanowiska Polaków w monarchji, byłoby wskazaniem zaufanie z ich strony do innych narodów. Z pomocą Czechów, Chorwatów i Słowenów uzyskać można zamiast dzisiejszego podrzędnego stanowiska—równouprawnienie w państwie. Nie ma niemieckiego i nie madziarskiego narodu w monarchji, któryby nie pragnął, aby powstała wolna, zjednoczona i niepodległa Polska. Ale to, czego wszyscy życzą Polsce, niechaj i Polacy życzą swym pobratymcom w monarchji. To zaś należy stwierdzić czynem“.

Wochy a pokój brzeski. Włoski prezydent ministrów Sonnino, odpowiadając w parlamencie rzymskiemu na zapytanie posła Labrioli, oświadczył, że Wochy i ich sprzymierzeńcy nie uznają pokoju zawartego przez rzekomych przedstawicieli Ukrainy z państwami centralnymi, i zapewnił Polaków, że los Polski nie będzie rozstrzygnięty bez ich interwencji w interesie jedności i niezawisłości Polski.

Związek miast. Odbłyły się dwa posiedzenia ko-

misi organizacyjnej Związku miast Królestwa Polskiego. Po odcytnaniu protokółów przyjęto do związku Wieluń i Pabjanice. Następnie postanowiono wydać kosztem Związku „Pamiętnik pierwszego zjazdu przedstawicieli miast“. W dalszym ciągu załatwiono sprawę ochrony zabytków artystycznych przeszłości kraju, sprawę przeniesienia na miasto podatku od własności nieruchomości i w. in.

Przyszły zjazd wyznaczono na d. 6 i 7 kwietnia.

Straty wojenne a traktat pokojowy z Rosją. Od Wydziału Rejestracji Strat Wojennych otrzymujemy wyjaśnienie następujące:

Według art. 9 świeżo zawartego traktatu pokojowego z Rosją mocarstwa czwóroporozumienia zrezygowały z tych strat, jakie wojska rosyjskie im wyrządziły tak przez działania wojenne, jak i przez rekwizycje; ściślej mówiąc, Niemcy zrezygowały z strat poniesionych w Prusach Wschodnich, zaś Austria—strat poniesionych w Galicji i na Bukowinie. Z drugiej strony Rosja zrezygowała ze strat, jakie jej wyrządzone zostały przez wojska niemieckie oraz austriackie.

Znaczący jednak należy, że traktat powyższy nie dotyczy bynajmniej sprawy strat wojennych wyrządzonych przez wojska rosyjskie w dawnych rosyjskich prowincjach, a więc między innymi i w Królestwie Polskiem. Straty te obciążają niewątpliwie skarb rosyjski. Jeżeli majątek zniszczony został na rozkaz komendy wojskowej rosyjskiej, natenczas skarb rosyjski obowiązany jest wypłacić indemnizację na zasadzie § 11. „Przepisów o miejscowościach znajdujących się w stanie wojennym“ (dodatek do § 23 ogólnej organizacji gub. T. II. Zbioru Praw Ces. Rosyjskiego). Jeżeli zaś strata powstała wskutek rekwizycji, to skarb rosyjski obowiązany jest ją wynagrodzić na zasadzie Ustawy o Rekwizycjach Wojennych, ogłoszonej w początkach sierpnia 1914 r.

Co się zaś tyczy strat spowodowanych przez rekwizycje oraz wywłaszczenia, dokonane przez wojska niemieckie w kraju naszym, to straty te ulegają indemnizacji na zasadzie odnosnych ustaw niemieckich; to samo dotyczy wojsk austriackich.

Rozumie się samo przez się, że traktat pokojowy, zawarty z Rosją, nie przesądza w niczem obowiązku skarbu rosyjskiego wypłacenia naszym instytucjom krajowym oraz osobom prywatnym wszelkiego rodzaju sum, przypadających tym ostatnim z wszelkich bez wyłączenia tytułów. Należności te winne być zwrócone przez skarb rosyjski komu należy na zasadzie ogólnych ustaw prawnych.

Wreszcie zaznaczyć należy, że traktat, o którym mowa, nie przesądza bynajmniej rozrachunku pomiędzy Państwem Polskiem a Rosyjskiem z tytułu dawnych stosunków. Państwo Rosyjskie obowiązane będzie zwrócić państwu Polskiemu te wszystkie aktywa, jakie po upadku Państwa Polskiego znalazły się w skarbie rosyjskim, że wspomniemy tutaj tylko dla przykładu o funduszach Komisji Edukacyjnej, figurujących w budżecie Ministerstwa Oświaty, o kapitałach poklasztornych i poduchownych, figurujących w budżecie Ministra spraw wewnętrznych, o kapitałach, osiągniętych przez rząd rosyjski z realizacji dóbr narodowych po 1867 r., o wszelkich funduszach publicznych, wywiezionych podczas ewakuacji władz i t. p.

Z Rady Miejskiej. Pod przewodnictwem wiceprezesa A. Sliwińskiego odbyło się wczoraj plenarne posiedzenie Rady Miejskiej. Po otwarciu obrad odczytano listy Rad Miejskich miast Kutna i Wyszkiwa, zawierające oświadczenia co do solidaryzowania się z wystąpieniem Rady m. st. Warszawy w dn. 14 z. m. oraz wyjaśnienie magistratu w sprawie uregulowania ul. Czerniakowskiej i przeprowadzenia tam linii tramwajowej. Następnie rozpoczęła się dyskusja w sprawie etatów nauczycielskich, niedokończona na posiedzeniu poprzednim. Zabierali głos r. r. Bernatowicz, Berenson, dr. Prgowski, ks. Szkopowski, r. Stypiński, r. Czarniecki, r. r. Lypaciewicz i Libicki oraz ławnik Piechowski, wszyscy popierając sprawę podwyższenia etatów. W głosowaniu Rada uchwala wniosek Komisji szkolnej, przynajmniej nadto wniosek r. Czarnieckiego, aby wezwać magistrat do wyjednania dla nauczycieli miejskich takich ulg przy przejeździe tramwajami, z jakich korzystają uczniowie, wreszcie wniosek utworzenia Kasy przeczności i pomocy dla nauczycieli przekazano specjalnej Komisji. W sprawie finansów miejskich zastępca prezydenta p. P. Drzewiecki oświadczył, że deficyt na rok bieżący wyniesie 70 milionów marek, który należy pokryć z podatków, gdyż droga pożyczek jest zamknięta. Przyjąwszy do wiadomości to oświadczenie, Rada uchwala wnioski Komisji fin. budż. w przedmiocie ulg w opłacie podatków za lata 1915 i 1916 i zatwierdziła projekt urządzenia loterii klasycznej na rzecz instytucji Opieki nad dziećmi i postanowiła wezwać magistrat, aby poczynił starania, celem uzyskania mąki pszennej dla ludności Warszawy na święta Wielkiejnocy w ilości 1 klg. na osobę. Z kolei rozwinęła się dyskusja nad sprawą przeznaczenia szpitala praskiego dla chorych na tyfus plamisty, która trwała do zamknięcia posiedzenia.

O losy instytucji dobroczynnych. Władze okupacyjne wydały 10 września r. z. rozporządzenie, którego mocą właściciele lasów zobowiązani zostali dostarczać drzewo twarde ludności miast i okolicznych wsi na opał w ilości po trzy metry sześciennie z hektaru używalnej przestrzeni leśnej. Opierając się na powyższym rozporządzeniu naczelnicy powiatów zażądali wypełnienia tego rozporządzenia także przez instytucje dobroczynne, posiadające lasy fundacyjne. Zastosowanie tego rozporządzenia do lasów instytucji dobroczynnych wyrządziłoby im wielki uszczerbek materialny, bo dochody z lasów, według zapisów ofiarodawców, są przeznaczone wyłącznie na utrzymanie legowanych instytucji dobroczynnych. Z powyższych względów instytucje dobroczynne, opierając się na uchwałach Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego z dnia 7 października r. 1834, na mocy której instytucje dobroczynne są wolne od wszelkich podatków i ciężarów przymusowych, wy-

stąpiły do władz o niestosowanie rozporządzenia z d. 10 września r. 1917 do lasów zakładów dobroczynnych.

Godne naśladowania. Uczniowie prywatnego gimnazjum realnego w Zakopanem zwołali, pod głębokim wrażeniem brzeskiego traktatu, uroczyste Walne Zgromadzenie swoich kolegów i nauczycieli. Po kilku przemówieniach młodzież kl. IV—VIII powzięła następujące godne powszechnego naśladowania uchwały: Fragać czynem okazać głębokie odczucie zadanej narodowi krzywdy i zniewagi, uchwalamy: 1) od dnia dzisiejszego dołożyć wszelkich sił, aby w naszym gimnazjum przy końcu bieżącego roku szkolnego nie było ani jednego postępu niedostatecznego, polecamy kolegom zdolniejszym dopomóc w tym kierunku potrzebującym pomocy, 2) dla zadecyzowania powagi chwili i żaloby narodowej, solidarnie zaprzestać uczęszczania do kinoteatru, 3) założyć kółko samokształcenia, celem głębszego zapoznania się z geografją, historją i literaturą Polski.

TELEGRAMY.

KOMUNIKAT URZĘDOWY NIEMIECKI.

Urzędowo. Wielka Kwatera Główna. Dnia 4 marca 1918 r.

ZACHODNI TEREN WALK.

Grupa wojsk następcy tronu bawarskiego ks. Ruprecht a oraz następcy tronu niemieckiego.

Osobny oddział atakowy wdarł się nad Izera w linje nieprzyjacielskie i wziął do niewoli pewną ilość Belgów. Po silnym ogniu w kilku miejscach na froncie flandryjskim nastąpiły ataki angielskie; zostały one odparte. Zresztą akcja bojowa ograniczyła się do walk artyleryjskich i minowych w poszczególnych odcinkach.

Grupa wojsk księcia Albrechta.

Na wzgórzach na wschód od Mozy czynna była od czasu do czasu artylerja francuska oraz francuskie miotacze min.

W mniejszych przedsięwzięciach na północ od kanału Ren-Marna, na zachód od Blamon, a na południe od Metzeral wzięto ponownie do niewoli 20 jeńców.

WSCHODNI TEREN WALK.

Skutkiem podpisania traktatu pokojowego z Rosją zawieszono wczoraj operacje wojskowe w Wielkorosji.

Z innych terenów walk nic nowego.

KOMUNIKAT WIECZORNY.

Berlin, 4 marca (W.A.T.). Urzędowo. Z terenów walk nic nowego.

Rumunowie przyjęli nasze warunki rozejmu.

Pierwszy generał-kwatermistrz

Ludendorff.

Polscy żołnierze na wyspach Alandzkich.

Sztokholm, 5 marca. (W. A. T.). Według informacji dzienników tutejszych, znajdują się pomiędzy rosyjską załogą na wyspach Alandzkich żołnierze polscy i ukraińscy, którzy się zwrócili do Szwedów z prośbą, aby im pozwolono powrócić przez Szwecję do swej ojczyzny, gdyż nie mają oni nic wspólnego z Rosją.

Zjazd delegatów Rad robotniczych, żołnierskich i włościańskich.

Petersburg, 3 marca. (W. A. T.). Prezydium centralnego komitetu wykonawczego Rad delegatów robotniczych, żołnierskich i włościańskich zwołuje na dzień 12-go b. m. w Moskwie nadzwyczajne zebranie delegatów Rad i delegatów kozackich celem omówienia spraw, związanych z zawarciem pokoju.

Anglja tworzy republikę archangielską.

Frankfurt n.M. 4 marca (W. A. T.). Jak dowiaduje się sztokholmski korespondent „Frankfurter Ztg.“, w najbardziej północnej części Rosji podobno tworzona jest obecnie, za poparciem Anglii, nowa republika z Archangielskiem, jako stolicą. Plany angielskie roztoczenia protektoratu na obszarach Karelii i Murmanu tłumacza obecnie — według zdania polityków fińskich — czemu to Anglja, która dawniej tyle okazywała współczucia dla Finlandji, republiki fińskiej nie uznaje. Po-

nieważ z chwilą odłączenia się Rosji niema Anglja na oceanie Lodowatym żadnych wojenno-morskich interesów do obrony, wobec tego z pewnem zdumieniem obserwują w Finlandji obecność na oceanie Lodowatym stosunkowo silnej floty angielskiej.

Delegacja Finlandji we Włoszech.

Rzym, 5 marca. (W. A. T.). Agencja Stefani donosi: Sonnino przyjął delegację finlandzką, która zakomunikowała mu o proklamacji niepodległości Finlandji. Delegacja udaje się do Paryża.

Rzym, 5 marca. (W. A. T.). „Corriere della Sera” donosi, że w sobotę ubiegłą Papiież przyjął na audjencji delegację finlandzką. Wrećzyła ona Papiieżowi adres, w którym prosi o możliwość nawiązania bezpośrednich stosunków ze Stolicą Apostolską.

Głód w Finlandji.

Kopenhaga, 4 marca (W. A. T.). Według depeszy z Finlandji, panuje w Helsingforsie straszna klęska głodu. Ostatnie racje chleba zostały rozdane. Soejalistyczny prezydent ministrów Tokoi ustąpił ze swego stanowiska.

Kancierz Rzeszy do prezydenta ministrów ukraińskich.

Berlin, 4 marca (W. A. T.). Prezydent ministrów republiki ukraińskiej Hołubowycz, z okazji swej bytności w Brześciu Litewskim w dniu 2-im marca, wysłał do kancierza Rzeszy depesze.

W odpowiedzi na to odeszła w dniu dzisiejszym depesza kancierza Rzeszy, w której powiedziano: Stoją jeszcze wojska niemieckie w waszym kraju. Ośmielam się oczekiwać od pana wiadomości, skoro tylko będzie pan uważał, że dzieło wojsk niemieckich zostało zakończzone i że bez wahania może być wydany rozkaz wycofania ich”.

Traktat pokojowy z Rosją.

Brześć Litewski, 4 marca (W. A. T.). Pomiędzy Niemcami, Austro-Węgrami, Bułgarią i Turcją, z jednej strony, a Rosją, z drugiej strony, zawarty został układ pokojowy, w którego wstępie zaznaczono, że wspomniane mocarstwa porozumiały się co do zakończenia stanu wojennego i operacji wojennych w jaknajkrótszym czasie, poczynił przedstawięniem pełnomocnictw ułożono się, fak następuje:

Art. 1. Niemcy, Austro-Węgry, Bułgaria i Turcja, z jednej strony, i Rosja, z drugiej strony, oświadczają, że stan wojenny pomiędzy nimi zakończył się. Zdecydowały się one żyć nadal ze sobą w pokoju i przyjaźni.

Art. 2. Kontrahenci zaprzestają wszelkiej agitacji, lub propagandy przeciwko rządowi lub urzędziom państwowym i militarnym strony przeciwnej. Odnośnie do Rosji, zobowiązanie to dotyczy również terenów, okupowanych przez państwa czwórzprzymierza.

Art. 3. Terytorja, leżące na zachód od linii ustalonej przez kontrahentów, a należące poprzednio do

Rosji, nie podlegają zwierzchnictwu państwowemu Rosji. Zasadniczo ustalona przez niniejszy traktat linja biegnie w sposób wskazany na mapie. (Dodatek pierwszy).

Szczegółowego ustalenia linii dokona komisja niemiecko-rosyjska. Dla wspomnianych tu terytoriów nie wynikają względem Rosji żadne zobowiązania z racji ich poprzedniej przynależności do Rosji. Rosja rezygnuje ze wszelkiego wzmieszenia się do stosunków wewnętrznych tych obszarów. Niemcy i Austro-Węgry mają zamiar ustalić przyszły los tych terenów w porozumieniu z ich ludnością.

Art. 4. Niemcy gotowe są po zawarciu ogólnego pokoju i po przeprowadzeniu ogólnej demobilizacji rosyjskiej opróżnić teren, leżący na wschód od linii, oznaczonych w pierwszym ustępie art. 3, o ile z art. 6 nie wynika co innego.

Rosja wycęży wszystkie siły w celu jaknajszybszej ewakuacji prowincji wschodnio-anatolijskich i zobowiązuje się zwrócić je w porządku Turcji.

Jednocześnie wojska rosyjskie opróżnią bezzwłoki okregi Erdehan, Kars i Batum. Rosja nie będzie się wtrącać do prawno-państwowej organizacji i do międzynarodowych stosunków tych okregów, lecz pozostawia ludności tych okregów ukształtować nowy porządek w porozumieniu z państwami sąsiednimi, mianowicie z Turcją.

Art. 5. Rosja przeprowadzi natychmiastową demobilizację swego wojska włącznie z oddziałami wojskowymi, zorganizowanymi przez rząd obcey. Następnie Rosja sięgnie swoje okregy wojenne do portów rosyjskich, gdzie one pozostaną aż do zawarcia powszechnego pokoju, lub też rozbroi te okregy. Okregy wojenne państw, pozostających w stanie wojennym z czwórzprzymierzem, znajdujące się w sferze władzy Rosji, traktowane będą, jako rosyjskie statki wojenne. Sfera blokady na morzu Lodowatym pozostaje aż do zawarcia ogólnego pokoju. Na morzu Bałtyckim oraz na morzu Czarnem, o ile ono podlega władzy Rosji, natychmiast rozpocznie się usuwanie min. Komunikacja handlowo-okregowa na tych obszarach morskich jest wolna i podjęta zostanie natychmiast. Dla ustalenia bliższych postanowień, mianowicie dla ogłoszenia dróg bezpiecznych dla ruchu okregowego, utworzone będą komisje mieszane. Drogi wodne mają być wolne od min pływających.

Art. 6. Rosja zobowiązuje się natychmiast zawrzeć pokój z Ukrainą republiką ludową oraz uznać pokój pomiędzy tem państwem a czwórzprzymierzem. Teren ukraiński opróżniony będzie natychmiast przez wojska rosyjskie i przez rosyjską Czerwoną Gwardję. Rosja zaprzestaje wszelkiej agitacji, lub propagandy przeciwko rządowi lub instytucjom publicznym ukraińskiej republiki ludowej. Estonia i Inflanty również ewakuowane będą niezwłocznie przez wojska rosyjskie i rosyjską Czerwoną Gwardję. Wschodnia granica Estonji biegnie naogół wzdłuż rzeki Narwy. Wschodnia granica Inflant biegnie w ogólnych zarysach przez jezioro Pejpus w kierunku Liwenhofu nad Dźwiną. Estonia i Inflanty zajęte będą przez niemiecką władzę policyjną aż do chwili, gdy tam zabezpieczone będą urządzenia krajowe i przywrócony będzie porządek państwowy. Rosja natychmiast wypuści wszystkich zaarrestowanych i uprowadzonych mieszkańców Estonji i Inflant. Również i Finlandja oraz wyspy Alandzkie ewakuowane będą natychmiast przez wojska rosyjskie i rosyjską Czerwoną Gwardję, a także opróżnione będą przez fote rosyjską i rosyjskie siły zbrojne morskie porty finlandzkie. Dopóki z powodu zamarnieżenia wód niemożliwym jest przeprowadzenie rosyjskich okregów wojennych do portów rosyjskich, na okregach tych mają pozostać tylko niewielkie załogi. Rosja zaprzestaje wszelkiej propagandy, lub agitacji przeciwko rządowi oraz instytucjom publicznym Finlandji. Fortyfikacje wysp Alandzkich mają być

natychmiast usunięte. O trwałem nieobsadzaniu tych wysp, a także o ogólnem traktowaniu ich pod względem militarnym i żeglugowym nastąpi specjalny układ pomiędzy Niemcami, Rosją, Finlandją i Szwecją. Zgodzono się, że na życzenie Niemiec należy tu zaprosić także i inne państwa, przylegające do morza Bałtyckiego.

Art. 7. Wychodząc z założenia, że Persja i Afganistan są wolnymi i niezależnymi państwami, kontrahenci zobowiązują się uznać polityczną i gospodarczą niezależność oraz terytorjalną niepodzielność tych państw.

Art. 8. Jeńcy wojenni obu stron wysłani będą do domu. Uregulowanie tej sprawy oraz spraw z nią związanych nastąpi drogą traktatu osobnego, przewidzianego w art. 12.

Art. 9. Kontrahenci rezygnują wzajemnie ze zwrotu kosztów wojennych, t. zn. z kosztów, które poniosło państwo dla prowadzenia wojny, a także ze zwrotu strat wojennych, t. zn. ze zwrotu strat, które przyczynione zostały tym państwom i ich obywatelom na terenach wojennych przez działania wojenne, łącznie ze stratami, spowodowanymi w kraju nieprzyjacielskim przez rekwizycje.

Art. 10. Natychmiast po ratyfikacji traktatu pokojowego kontrahenci nawiążą z powrotem stosunki dyplomatyczne i konsularne. W sprawie wzajemnego dopuszczenia konsułów zastrzega się zawarcie specjalnego układu.

Art. 11. Dla podjęcia stosunków gospodarczych pomiędzy państwami czwórzprzymierza a Rosją mianowane są postanowienia, zawarte dodatkach 2-5, mianowicie: dodatku 2-ego dla stosunków niemiecko-rosyjskich, dodatku 3-ego dla stosunków austro-węgiersko-rosyjskich, dodatku 4-ego dla stosunków bułgarsko-rosyjskich oraz dodatku 5-ego dla stosunków turecko-rosyjskich.

Art. 12. Kwestje przywrócenia stosunków prawnych instytucji i osób prywatnych, wymiana jeńców wojennych i cywilnych, sprawa amnestji, a także kwestja traktowania okregów handlowych, znajdujących się we władzy przeciwnika, uregulowane będą w specjalnych traktatach z Rosją, które stanowiąc będą nieodłączną część obecnego traktatu pokojowego i nabiorą mocy obowiązującej możliwie równocześnie z niniejszym.

Art. 13. W komentowaniu niniejszego traktatu dla stosunków pomiędzy Niemcami a Rosją obowiązują tekst niemiecki i rosyjski. Dla stosunków pomiędzy Austro-Węgrami i Rosją—niemiecki, węgierski i rosyjski, dla stosunków pomiędzy Bułgarią a Rosją—bułgarski i rosyjski, a dla stosunków pomiędzy Turcją i Rosją—turecki i rosyjski.

Art. 14. Niniejszy traktat pokojowy zostanie ratyfikowany. Organy ratyfikacyjne wymienione będą w możliwie najszerszym czasie w Berlinie. Rząd rosyjski zobowiązuje się na żądanie jednego z państw czwórzprzymierza do wymiany dokumentu ratyfikacyjnego w przeciągu 2-eh tygodni. Traktat pokojowy nabierze mocy z chwilą jego ratyfikacji, o ile jego artykuły, dodatki, lub traktaty dodatkowe, nie opiewają inaczej.

Dokument niniejszy podpisali własnorecznie pełnomocnicy stron. Spisany w 5-ciu oryginałach w Brześciu Litewskim w dniu 3 marca 1918 r. Następują podpisy.

Uwaga biura Wolffa. Kwestje handlowo-polityczne, na które się powołuje art. 11, uregulowane są zgodnie z żądaniem ultimatum niemieckiego i analogicznie do traktatu ukraińskiego. Co do układów prawno-politycznych, to w punktach zasadniczych odpowiadają one propozycjom, uczynionym ze strony niemieckiej na pierwszym posiedzeniu na zasadzie ultimatum.

O G Ł O S Z E N I A.

! PIERWSZE ŹRÓDŁO !
NAFTE
 zastąpić można oryginalnym szwedzkim
KARBIDEM.

UWAGA. Przy kupnie karbidu należy zwracać uwagę na wydajność i czas trwania oświetlenia.

$\frac{1}{4}$ funta szwedzkiego karbidu przy użyciu palnika na 28 świec wystarczyć musi na **4 godziny.**

Pełną gwarancję za dobroć towaru przyjmuje
 DOM HANDLOWO-PRZEMYSŁOWY
ALEKSANDER GUTTMAN,
 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 54, Chmielna 6.

Świadectwo na prawo wywozu szybko i bezpłatnie.
 Murtowa i detaliczna
 sprzedaż oryginalnego szwedzkiego karbidu

UWAGA.
 NA PUDY I FUNTY w sklepach:
 Jerozolimska 54, Chmielna 6, Przejazd 5.
 Graniczna 8 i Nalewki 33.

NASIONA
 warzywne, pastewne i kwiatowe
 gwarantowanej dobroci
 dostarcza w każdej ilości

SKŁAD NASION
Lehr i S^{KA} Warszawa, Żabia 2.

„WIARUS”
 Pismo dla żołnierzy polskich, wydawane przez Komisję Wojskową. Wychodzi w Warszawie 3 razy miesięcznie: 1-go, 10-go i 20-go, w objętości i arkusza druku. Redaktor: Dr. W. Tokarz. Adres Redakcji: Komisja Wojskowa, Królewska 35. Adres Administracji: Księgarnia W. Jakowickiego, Bracka 23.

Prenumerata wynosi: miesięcznie 1.20 Mk. (1.80 K.), kwartalnie 3 Mk. (5 K.), rocznie 12 Mk. (20 K.).

Dla wojskowych — u kolporterów wojskowych i w Administracji — prenumerata znizona: miesięcznie 60 fen. (60 hal.), kwartalnie 1.50 Mk. (2.50 K.), rocznie 6 Mk. (10 K.).

Cena pojedynczego zeszytu 40 fen. (60 hal.), dla wojskowych 20 fen. (30 hal.).